

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

52-2

Brno 2011

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 52
Volume 52

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Olga Lečbychová, Marián Mazuch,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Adresa redakce
Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 806/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2011

Náklad 450 kusů

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2011 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

STARÝ BOHUMÍN (K. Ú. BOHUMÍN, OKR. KARVINÁ)

Nám. Svobody, parcely č. 65, 68, 70, 71, 1098, 1306/104, 1306/110, 1306/115. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V červenci 2010 probíhaly výkopové práce při JZ okraji náměstí Svobody vyvolané výstavbou silničního napojení náměstí na hraniční přechod (č. akce NPÚ Ostrava 42/09). V liniových výkopech pro inženýrské sítě byly dokumentovány profily v sedmi sondách (S1 - S7), kde byly narušeny archeologické situace. Historické jádro Starého Bohumína leží v inundaci řeky Odry, zkoumaná plocha se nacházela v prostoru komunikace spojující JZ kout náměstí s mostem přes řeku Odru a v jejím bezprostředním okolí. Z historické zástavby ulice se v důsledku asanací ve 2. polovině 20. století dochovalo jen torzo S domovní fronty.

Nejblíže k řece umístěné výkopy (S1, S2) odkryly až 3,5 m mocné souvrství (P1, P2; obr. 1), na jejichž bázi byly zaznamenány šedé jílovité naplaveniny překryté jílovito-štěrkovými uloženinami o celkové síle asi 2 m. Nejstarší zjištěnou vrstvu antropogenního původu v těchto místech (s.j. 111), ležící na naplavenině s.j. 112, lze interpretovat jako nekvalitní dláždění cesty, složené z menších valounů a jiného kamení. Na jeho povrchu se nacházel menší počet kostí, mazanice a fragmentů kera-

Obr. 108. Starý Bohumín. Sonda S2. Profil P2 s vrstvou 111.
Abb. 108. Starý Bohumín. Die Sondge S2, Profil P2 mit der Schicht 111.

miky, které lze datovat do 15. stol. a raného novověku. Tuto situaci překryla 0,4 m silná jílovitá naplavenina, obsahující pouze raně novověkou keramiku, zaznamenanou (intruze?) také na povrchu výše uvedeného dláždění. Následující až 1,6 m mocné novověké souvrství štěrko-písčitých a jílovitých vrstev z větší části antropogenního původu, které mělo pravděpodobně za účel zvýšit terén v místě terasy řeky Odry a zabránit tak jejímu většímu rozlévání, a také snad upravit terén pro novou okolní výstavbu domů. Vše překrývala 1 m mocná poválečná vrstva stavební suti a recentních uloženin.

V profilu P6 sondy S4 byl zachycen novověký požární horizont související pravděpodobně s požárem města roku 1784 (Kuča 1996).

Nejstarší nalezená keramika z 1. poloviny 14. stol. se nacházela v kulturní vrstvě ležící na podloží v sondě S6. V ostatních sondách převažují souvrství redeponovaných uloženin obsahující keramický materiál od vrcholného středověku po 18. stol., byly také zachyceny základové zdi ze závěru 18. až 1. poloviny 19. stol. pocházející z domů stržených po II. světové válce.

Archeologický výzkum poskytl možnost sledovat sídlištní aktivity v části náměstí Svobody, jakož i variabilitu jílovitých uloženin, na nichž se antropogenní činnost začínala projevovat. Otázkou zůstává, jestli se pod povodňovými sedimenty nenacházejí pozůstatky staršího, pravěkého či raně středověkého osídlení.

Zjištěná středověká cesta rámcově datovaná do 15. stol. (s.j. 111), vedla ze správního hradu Barut, který dnes leží v Polsku, do městečka tehdy zvaného Oderberg, které vzniklo při přechodu řeky u staré celnice, výslovně připomínané v 70. letech 15. stol. (Kuča 1996, str. 165). Tato významná komunikace dosud prochází JZ částí náměstí Starého Bohumína, bezprostředně v místech prováděného výzkumu.

Pavel Malík

Literatura

Kuča, K. 1996: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. díl A-G. Praha, 163-166.

Resumé

Starý Bohumín (bez. Karviná). Svobody Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

STRÁŽNICE (OKR. HODONÍN)

Ulice Zámek, p. č. 1960/3. Novověk. Zámek. Záchranný výzkum.

V souvislosti s výstavbou kanalizační přípojky pro budovu s. p. Lesy České republiky (č. p. 673) proběhl na přelomu července a srpna 2010 v areálu strážnického zámku záchranný archeologický výzkum. Na JV konci výkopu pro přípojku, v okolí souřadnice 48°54'29.33"N a 17°18'48.958"E (WGS-84), přímo před budovou č. p. 673, se podařilo na stěnách výkopu a při drobné sondáži zachytit zajímavou stratigrafickou situaci, odlišnou od okolí. V úrovni 1,3 až 1,9 m pod současným terénem byla na šedém jílu, který měl charakter podloží, zachycena výrazná zvodnělá organogenní vrstva s množstvím

nálezů keramiky, zvířecích kostí, skla a dřeva. Soubor obsahuje vedle běžné hrnčiny i fajáns. Ve vrstvě se nacházely také dřevěné konstrukční prvky (obr. 22), z nichž u jednoho vzorku se podařilo získat datum pokácení (po roce 1621). Může se jednat o pouhou zvodnělou kulturní vrstvu, či naopak o rozsáhlý odpadní a fekální objekt ze 17. století. Další dokumentovaná zdíva, cihelný kanál a přes metr mocné navážky, náleží již mladším až recentním stavebním fázím a úpravám prostoru nedaleko hlavního zámeckého paláce. Zkoumaný prostor s pozitivními nálezy se nacházel uvnitř zámeckého opevnění, nedaleko zaniklého bastionu. Středověký horizont se v těchto místech nepodařilo zachytit, ačkoliv zde stál původní zeměpanský hrad již ve 13. století. V místech zaniklého valu ani v prostoru před opevněním nebyly ve výkopu pro přípojku zjištěny žádné relevantní archeologické nálezy. Archeologické výzkumy strážnického zámku začaly probíhat až během posledních několika let, kdy se dotkly zejména zámecké fortifikace (Šmerda 2007; 2008).

František Kostrouch

Literatura

Šmerda, J. 2007: Strážnice (okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 48, 514–515.

Šmerda, J. 2008: Strážnice (okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 49, 442–443.

Resumé

Strážnice (Bez. Hodonín), Zámek Str., Parz. Nr. 1960/3. Neuzeit. Schloss. Rettungsgrabung.

ŠTERNBERK (OKR. OLMOUC)

Jaroslavova, Vodní, Světlov, Zahradní ulice. Vrcholný středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán pracemi při hloubení výkopu nové kanalizace na katastrálním území města Šternberka. Trasa nově budované kanalizace vedla jak v historickém jádru města, tak především v jeho okrajových částech. Sledovanou trasu nové kanalizace protínalo velké množství destrukčních zásahů. Mezi tato porušení lze zařadit především výkopy z 20. století, jako například starší inženýrské sítě, optické kabely, vedení pro veřejné osvětlení, technické části komunikací apod. Kontrola profilů hloubených výkopů byla značně ztížena použitím kovových boxů stavebníky při zajištění vyhloubených výkopů proti zřícení. Výzkum probíhal za plného běhu stavby během měsíců února až října roku 2010 a soustředil se především na odborný archeologický dohled při hloubení výkopu po celé trase nových sítí. Rozpoznané archeologické situace byly kresebně i foto-graficky dokumentovány v profilech na stěnách výkopů a dále proběhlo vzorkování zjištěných kulturních vrstev. Tato situace nastala v ulicích Jaroslavova, Vodní, Světlov a Zahradní. Ulice Světlov a Zahradní se nachází již mimo historické jádro města Šternberka. Jaroslavově byl dokumentován v úrovni domu č. p. 151 a 152 dochovaný relikt kulturního souvrství, který lze na základě nalezených keramických zlomků datovat

Obr. 109. Strážnice. Detail dubové konstrukce ve vrstvě organického rázu.

Abb. 109. Strážnice. Eichenholzkonstruktion in der Schicht des organischen Charakters.

do období vrcholného středověku. Také zde byl dokumentován relikt kamenného trativodu, který toto souvrství částečně porušuje.

Nově budovaná kanalizace ve Vodní ulici vedla v trase dosud fungující kanalizace, část J stěny výkopu budované kanalizace tvořila zeď postavená z lomového kamene, zaměřená od úrovně dvorního traktu domu č. p. 121 až po dvorní trakt domu č. p. 125. Její pojivo tvořila jak vápenná malta, tak i hnědá jílovitá hlína. Horní šířka zdíva kolísala v rozmezí 0,36 – 0,54 m. Výšku nebylo možné zjištit, neboť dosahovala níže, než dno výkopu kanalizace v hloubce 2,10 m (měřeno od povrchu vozovky v době výzkumu). Zeď nesla stopy po opravách a vyzdívkách, ale její podrobná dokumentace nebyla z důvodu bezpečnosti možná. Odkrytou část zdi porušovaly výkopy jednotlivých domovních přípojek. Tato zeď byla součástí otevřeného vodního příkopu zvaný „voda“, který vznikl protažením vodního náhonu na Horní mlýn (Morav 2002, 7). Protože šířka výkopu nové kanalizace byla malá, kolem jednoho metru, severní stěna vodního příkopu a tudíž jeho celková šířka nebyla zjištěna. Vodní příkop byl zasypán stavební sutí (mimo zásyp recentní kanalizace), obsahující černohnědou hlínu, zlomky cihel a břidlicové krytiny, kameny, maltu apod.

Další kamenná zeď byla ve výkopu kanalizace částečně prozkoumána v ulici Světlov, v úrovni domu č. 59, kde pokračovala dále podél zahrady vedle domu č. 59 severním směrem patrně k říčce Sitce. Byla postavena z lomového kamene, v menší míře byly použity i říční valouny, na vá-